

не відповідав, якщо це відбувалося не з його вини. Початком користування заставодержателя заставленим майном вважався час проведення процедури вводу у володіння. Заставодержатель також мав право передати свої права третій особі без згоди заставодавця. Тобто заставодавець мав право провести цесію — цивільно-правову дію, рецептовану в Литовських статутах з римського приватного права. Передбачалися випадки, коли застава могла бути припинена: виконання основного боргового зобов'язання за договором, про яке передбачалась застава як його забезпечення; завершення строку, на який її було укладено. Смерть учасників застави не мала наслідком припинення цього виду забезпечення виконання зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Й. Правове регулювання цивільних відносин в Україні (IX-XX ст.) / І. Й. Бойко. – К.: Атіка, 2013. – 348 с.
2. Данілецький Г. В. Литовські статuti та вплив їх на сучасне законодавство / Г. В. Данілецький // Право України. – 2000. – № 4. – 160 с.
3. Жук В. В. Литовские Статуты как памятники украинского законодательства / В. В. Жук // Становлення правової держави в Україні: Проблеми та шляхи вдосконалення правового регулювання. – 2001. – Вип. 4. – 245 с.
4. Майкут Х. В. Інститут забезпечення зобов'язань на українських землях за Статутами Великого князівства Литовського / Х. В. Майкут / Актуальні проблеми держави і права : Збірник наукових праць. Вип. 49 – Одеса: Юридична література, 2009. – 536 с.
5. Музиченко П. П. Правова система Литовсько-Руської держави / П. П. Музиченко // 36. наук. праць «Проблеми педагогіки вищої медичної освіти в вузах України». – Одеса, 1995– 348 с.

ПОПСУЄНКО Л. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави та права,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ РИМСЬКОГО ІМПЕРАТОРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЦЕРКВУ

Римська імперія була одним з унікальних явищ в історії розвитку державності і права. На прикладі вивчення права та законодавства Стародавнього Риму можна знайти варіанти наукового вивчення і вирішення сучасних проблем розвитку права, політики, економіки, релігії та багатьох інших. Особливої уваги слід приділити саме імператорському

періоду суспільно-політичного розвитку Риму як передумови для формування законодавства, де визначну роль відігравали правові норми присвячені релігійним питанням.

Римська імперія і римське суспільство досягли свого найбільшого розквіту у I — на початку II ст. н. е. Однак вже наприкінці II ст. настає період кризи, який уже в середині III ст. охоплює усі сфери суспільного життя.

В цей час християнство, яке, як відомо, виникло у I ст., почало швидко поширюватися і стало універсальною, новою релігією. Чинником такого поширення стало не лише те, що християнство не просто зуміло об'єднати всі основні релігійні ідеї своєї епохи, надати їм універсального характеру, але й те, що організаційні форми християнства були найбільш вдалим на той час. Християни об'єднувалися у громади, які були не лише об'єднаннями одновірців, але й спілками взаємодопомоги і благочинності. Цей момент мав величезне значення, оскільки більшість членів християнської громади спочатку належала до бідних прошарків населення. Відповідно й ідеологічним підґрунтям була ідеологія соціальних низів: бажання урівняти всіх людей, нападки на заможних, оспівування бідності, ненависть до гнобителя — Риму.

У II ст. н. е. відбуваються певні трансформації і в ідеології, і в соціальному складі християнських громад. Це пов'язане з тим, що криза ідеології охоплює все більші прошарки населення, посилюючи релігійні настрої, захоплення різними культами, містикою тощо. Внаслідок цього у християнських громадах зростає кількість представників середнього класу, міського населення, які відтісняють бідноту на задній план. Внаслідок цього змінюється ідеологія: все менше йдеться про те, що лише бідні достойні Царства Небесного і формулюється теза про те, що треба «воздати кесареве кесарю, а Богове — Богові» (Матф., 22, 15—21). Організація християнських громад також змінюється, набуваючи все більш міцного характеру. Якщо у I ст. християнські громади очолювали пророки і проповідники [2, с. 492], то у II ст. управління громадами переходить до постійних посадових осіб, що обираються з членів громади, з тієї її частини, що була найбільш заможною. Зрівнювальна практика припиняється, залишається лише благочинність. Змінюється ідеологія раннього християнства, з якої прибирається все антидержавницьке та антивласницьке.

У III ст. процес поглиблюється внаслідок кризи. Лави нової релігії поповнюються усе більшою кількістю римлян, вже з верхніх прошарків населення. В цей час остаточно складається загальна церковна організація для всієї імперії. На чолі релігійних громад стають біскупси, яким підпорядковуються усі інші посадові особи. Таким чином, з'являється церковна ієрархія, побудована за монархічним принципом.

Але саме в цей період, початок III ст., починається найбільш важкий період в історії християнської церкви, відомий як велике гоніння

на християн. Всі інші гоніння, що мали місце до цього часу, на думку істориків, є або надуманими, або надто перебільшеними [1, с. 797].

Причини переслідувань були суто політичними, оскільки уряд вбачав у християнській церкві не лише носія протесту проти існуючого державного порядку (хоча протесту саме проти державного порядку, як такого, у III ст. вже не було), але й небезпечного конкурента.

з початку IV ст. для Церкви закінчується період вимушеної ізоляції. Із церкви гнанної (*ecclesia pressa*) вона перетворюється на дозволену та рівноправну, а у подальшому — на привілейовану і навіть панівну.

Чинниками визнання церкви державою були, перш за все, міркування політичного характеру. Справа в тому, що на початок IV ст. християнська церква обернулася на досить міцну організацію, що охопила майже всю імперію. Вона мала величезні багатства, мала у своїх лавах велику кількість вищих чиновників, військових, крупних землевласників, потужний апарат управління. За таких умов державі було вигідно підтримати християнську церкву, яка стала б надійною її опорою. Особливо важливим це було для домінування з його намаганнями створити сильну владу.

Крім суспільно-політичних перетворень, які мали місце в період становлення християнської церкви, величезне значення мала ідеологічна, культурна боротьба, яка супроводжувала весь цей процес.

Слід зазначити, що перші віки християнства позначені жорсткою боротьбою ідеологічних напрямків, течій, в яких знайшла відображення боротьба різних класових інтересів. У процесі цієї боротьби поступово відбувався і процес формування церковної організації, яка значною мірою і забезпечила успіх християнству у його боротьбі з іншими релігіями.

Список використаних джерел

1. Ковалев С. И. История Рима / Под общ. ред. Е. Д. Фролова. – Нов. изд., испр. и доп. – СПб.: Изд-во «Полигон», 2003. – С. 797.
2. Токарев С. А. Религия в истории народов мира. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Изд-во полит. лит., 1986. – С. 492.